

Sociální teorie nových médií – IM071

Sylabus kurzu

Vyučující: Jakub Macek (jmacek@fss.muni.cz)

Anotace:

Kurz Sociální teorie nových médií navazuje na kurz Kyberkultura. Zatímco kurz Kyberkultura se soustředil na kořeny reflexe a kulturního utváření informačních a komunikačních technologií, kurz Sociální teorie nových médií sleduje témata aktuální sociálněvědné reflexe této oblasti. Kurz představuje nové technologie jako sociální (sociálně konstruovaný) fenomén, definuje pozici sociálního konstruktivismu a kritického přístupu k technologiím (s důrazem na témata diskurzivity a ideologie), zasazuje – z pohledu mediálních studií – informační a komunikační technologie do kontextu se staršími mediálními technologiemi a dále se v souvislosti s novými technologiemi zabývá tématy tělesnosti a identity, moci a politiky, komunity a veřejnosti, sociální a technologické a epistemické změny, komunikačním aktivismem a regulací nových technologií.

Požadavky na zakončení kurzu

Kurz je ukončen **kolokviem**. Jeho úspěšné završení je podmíněno četbou zadané literatury dokládanou **odevzdáním níže uvedených kritických rešerší**.

Rešerše

Rešerše dokladují Vaši obeznamenost s povinnými texty, a tedy Vaši připravenost na hodiny. Rešerše je nutno odevzdávat ve třech níže určených termínech. **Nedodržení termínů je rovno vyloučení z kurzu.** (Omluvy – s výjimkou skutečně závažných zdravotních problémů, teroristických útoků, válečného stavu a živelných pohrom – nejsou akceptovány.)

Rešerši budeme rozumět souvislé a současně strukturované shrnutí obsahu textu – shrnutí, zachycující téma textu, jeho základní teze, klíčové periodizace, které text nabízí, typologie apod. Takže – ano, jde nám tedy o svého druhu výpisky (které se však snaží mít podobu poněkud reflexivnější), než o rešerši, jak jí chápou např. kolegové knihovníci.

- Stručnost (či naopak hloubka detailu) rešerše je dána jejím rozsahem – čím delší rešerše, tím jemnější informace do ní proniknou.
- Dbejte na to, abyste klíčové rysy textu (klíčové informace) neobětovali podružnostem.
- Náš rozsah je volnější (3000-10000 znaků), máte tedy možnost manévrovat.
- Pište rešerši s vědomím toho, že je určena člověku, který původní text nezná, ale přece má být schopen pochopit jeho poselství a odhadnout jeho charakter.
- Nepovažujte psaní rešerši za samoúčelný nesmysl – jde o jeden z mála rozumných způsobů, jak uchovat načtené texty v poměrně přenositelné a sdílené otevřené podobě (paměť je má tendenci být zoufale chatrná a selektivní). Je proto vcelku praktické se v nich pocvičit.

Ukázku rešerše najdete v ISu ve studijních materiálech k předmětu.

Konkrétně zpracujte řešerše těchto textů, které odevzdejte v uvedených termínech na email vyučujícího (jmacek@fss.muni.cz):

1. vlna řešerší – odevzdat do středy 4. března 2009 do 18 h:

- **Berger, Peter – Luckmann, Thomas. 1999.** „Společnost jako objektivní realita.“ Pp. 51-127 in *Sociální konstrukce reality*. CDK. (77 stran, česky)
- **Geertz, Clifford. 2000.** „Ideologie jako kulturní systém.“ Pp. 219-262 in *Interpretace kultur*. Praha: SLON. (43 stran, česky)
- **Bolter, J.D. – Grusin, Richard. 2005.** „Imediace, hypermediace, remediace.“ Pp. 5-40 in *Teorie vědy XIV(XXVII)*. (35 stran, česky)
- **Cover, Rob. 2007.** „Inter/aktivní publikum: Interaktivní média, narativní kontrola a revize dějin publika.“ Pp. 195-207 in *Mediální studia*, r. 2, č. 2.

2. vlna řešerší – odevzdat do středy 1. dubna 2009 do 18 h:

- **White, Candace – Scheb, John M. 2000.** „Impact of media messages about the internet: internet anxiety as a factor in the adoption process in the USA.“ Pp. 181-194 in *New Media & Society*, r. 2, č. 2. (13 stran, anglicky)
- **Norris, Pippa. 2001.** *Digital Divide*. Cambridge: Cambridge University Press. Strany 2-38. (24 stran, anglicky)
- **Landsberg, A. 1996.** „Prosthetic Memory: *Total Recall* and *Blade Runner*.“ Pp. 175-189 in *Cyberspace / Cyberbodies / Cyberpunk: Cultures of Technological Embodiment*. Ed. Featherstone, M. - Burrows, R. London: SAGE.
- **Dahlberg, Lincoln. 2001.** „Democracy via cyberspace: Mapping the rhetorics and practices of three prominent camps.“ Pp. 157-177 *New Media & Society*, r. 3, č. 2. (20 stran, anglicky).

3. vlna řešerší – odevzdat do středy 29. dubna 2009 do 18 h:

- **Habermas, Jürgen. 2000.** *Strukturální přeměna veřejnosti*. Filosofia. Strany 231-244, 254-280, 281-298.
- **Jankowski, Nicholas W. 2002.** „Creating Community with Media: History, Theories and Scientific Investigations.“ Pp. 34-49 in *Handbook of New Media*. Ed. by Lievrouw, Leah; Livingstone, Sonia. London: SAGE.
- **Webster, Frank. 2002.** „The Information Society Revisited.“ Pp. 22-33 in *Handbook of New Media*. Ed. by Lievrouw, Leah; Livingstone, Sonia. London: SAGE.

U zkoušky se dále předpokládá:

1) znalost povinného textu: **Lievrouw, Leah – Livingstone, Sonia. 2002.** „The Social Shaping and Consequences of ICTs.“ Pp. 1-15 in *Handbook of New Media*. Ed. by Lievrouw, Leah – Livingstone, Sonia. London: SAGE.

2) základní orientace v domácích, evropských i světových trendech rozšíření ICT atd., podrobněji viz tyto texty a statistiky:

- Antoš, Jakub. 2006. „Češi a počítače? Druzí nejhorší v Unii.“ In *Aktuálně.CZ*. <http://aktualne.centrum.cz/domaci/zdravi-skola-spolecnost/clanek.phtml?id=220778> (16.2.2008)
- Galácz, Anna – Šmahel, David. 2007. „Information Society from a Comparative Perspective: Digital Divide and Social Effects of the Internet.“ In *Cyberpsychology*. <http://cyberpsychology.eu/view.php?cislocclanku=2007072401> (16.2.2008)
- „Informační technologie | ČSÚ.“ in *Český statistický úřad*. http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/informacni_technologie_pm (16.2.2008)
- *Internet Usage World Stats - Internet and Population Statistics*. <http://www.internetworldstats.com/> (16.2.2008)

SYLABUS KURZU

1. přednáška

Studia nových médií – kořeny a vymezení pole

Shrnutí kurzu Kyberkultura a zasazení jeho závěrů do kontextu vývoje studia nových médií.

Periodizace vývoje

Žurnály, etc

Povinná četba:

- **Lievrouw, Leah – Livingstone, Sonia. 2002.** „The Social Shaping and Consequences of ICTs.“ Pp. 1-15 in *Handbook of New Media*. Ed. by Lievrouw, Leah – Livingstone, Sonia. London: SAGE.

2. přednáška

Nové technologie jako sociální fenomén I

Povinná četba:

- **Berger, Peter – Luckmann, Thomas. 1999.** „Společnost jako objektivní realita.“ Pp. 51-127 in *Sociální konstrukce reality*. CDK. (77 stran, česky)
- **Geertz, Clifford. 2000.** „Ideologie jako kulturní systém.“ Pp. 219-262 in *Interpretace kultur*. Praha: SLON. (43 stran, česky)

Doplňující četba:

- **Bellour, Raymond. 2000 [1966].** „Slova a věci: Rozhovor s Michelelem Foucaultem.“ In *Texty – Literární časopis* č. 20 (zima 00/01). (Předmluva a překlad Ivo Hlaváč.) <http://www.inext.cz/texty/No20/rozhovor.html> (6.3.2006)
- **Foucault, Michel. 1994.** *Diskurs, autor, genealogie*. Praha: Nakladatelství Svoboda.
- **Hall, Stuart. 2007.** „Znovuobjevení ‚ideologie‘: Návrat potlačovaných témat zpět do mediálních studií.“ In *Mediální studia*, r. 2, č. 1.
- **Hlaváč, Ivo. 1998.** „Michel Foucault – Vědění a moc.“ Pp. 47-64 in *Aluze 1/1998*. <http://www.phil.muni.cz/fil/studenti/foucault.doc> (5.12.2005).

3. přednáška

Nové technologie jako médium

Povinná četba:

- **Bolter, J.D. – Grusin, Richard. 2005.** „Imediace, hypermediace, remediace.“ Pp. 5-40 in *Teorie vědy XIV(XXVII)*. (35 stran, česky)
- **Cover, Rob. 2007.** „Inter/aktivní publikum: Interaktivní média, narativní kontrola a revize dějin publika.“ Pp. 195-207 in *Mediální studia*, r. 2, č. 2.

Doplňující četba:

- **Bolter, J.D. – Grusin, Richard. 1999. *Remediation: Understanding New Media*. Pp. 3-14 in Cambridge, MA - London: MIT Press. (11 stran, anglicky)**
- **Feldman, Tony. 1996. „Multimedia.“ Pp. 22-34 in *Introduction to digital media*. London: Routledge.**
- **Silverstone, Roger. 1999. „What’s new about new media?“ Pp. 10-82 *New Media & Society* Vol1(1).**
- **Švelch, Jaroslav. 2008. „Počítačové hry a jejich místo v mediálních studiích.“ In *Mediální studia*, r. 3, č. 1.**

4. přednáška

Vznik a šíření technologických inovací pohledem sociálních věd

Povinná četba:

- **White, Candace – Scheb, John M. 2000. „Impact of media messages about the internet: internet anxiety as a factor in the adoption process in the USA.“ Pp. 181-194 in *New Media & Society*, r. 2, č. 2. (13 stran, anglicky)**

Doplňující četba:

- **Brey, Philip. 1997. „Social Constructivism for Philosophers of Technology: A Shopper's Guide.“ In *Society for Philosophy and Technology*, r. 2, č. 3-4. <http://scholar.lib.vt.edu/ejournals/SPT/v2n3n4/brey.html> (4.8.2006)**
- **Klein, Hans K. – Kleinman, Daniel Lee. 2002. „The Social Construction of Technology: Structural Considerations.“ Pp. 28-52 in *Science, Technology, & Human Values*, r. 27, č. 1.**
- **Bruun, Henrik – Hukkinen, Janne. 2003. „Crossing Boundaries: An Integrative Framework for Studying Technological Change.“ Pp. 95–116 in *Social Studies of Science*, r. 33, č. 1.**
- **Koubský, Petr. 2004. „Revoluce na Síti teprve začíná.“ Pp. 13-15 in *Respekt*, r. 15, č. 11.**
- **Pellegrino, Giuseppina. 2005. "Thickening the Frame: Cross-Theoretical Accounts of Contexts Inside and Around Technology." Pp. 63-72 in *Bulletin of Science, Technology & Society*, r. 25, č. 1.**

5. přednáška

Nové technologie a strukturální změna společnosti

Povinná četba:

- **Norris, Pippa. 2001. *Digital Divide*. Cambridge: Cambridge University Press. Strany 2-38. (24 stran, anglicky)**

Ilustrace:

- **Antoš, Jakub. 2006. „Češi a počítače? Druzí nejhorší v Unii.“ In *Aktuálně.CZ*. <http://aktualne.centrum.cz/domaci/zdravi-skola-spolecnost/clanek.phtml?id=220778> (16.2.2008)**
- **Galácz, Anna – Šmahel, David. 2007. „Information Society from a Comparative Perspective: Digital Divide and Social Effects of the Internet.“ In *Cyberpsychology*. <http://cyberpsychology.eu/view.php?cisloclanku=2007072401> (16.2.2008)**

- „Informační technologie | ČSÚ.“ in *Český statistický úřad*.
http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/informacni_technologie_pm (16.2.2008)
- *Internet Usage World Stats - Internet and Population Statistics*.
<http://www.internetworldstats.com/> (16.2.2008)

Doplňující četba:

- **Bonfadelli, Heinz. 2002.** „The Internet and Knowledge Gaps.“ Pp. 65-84 in *European Journal of Communication*, r. 17, č. 1.
- **DiMaggio, Paul – Hargittai, Eszter. 2001.** *From ‚Digital Divide‘ to ‚Digital Inequality‘: Studying Internet as Penetration Increases*. (Working Paper #15.) Princeton: Center for Arts and Cultural Policy Studies.
- **Norris, Pippa. 2001.** *Digital Divide*. Cambridge: Cambridge University Press. Strany 39-92.

6. přednáška

Nové technologie, tělesnost a identita

Povinná četba:

- **Landsberg, A. 1996.** „Prosthetic Memory: *Total Recall* and *Blade Runner*.“ Pp. 175-189 in *Cyberspace / Cyberbodies / Cyberpunk: Cultures of Technological Embodiment*. Ed. Featherstone, M. - Burrows, R. London: SAGE.

Doplňující četba:

- **Bovill, Moira – Livingstone, Sonia. 2001.** *Bedroom Culture and the Privatization of Media Use*. London: LSE Research Online. <http://eprints.lse.ac.uk/672/> (16.2.2008)
- **Fitzpatrick, Tony. 1999.** „Social Policy for Cyborgs.“ Pp. 93-116 in *Body & Society*, r. 5, č. 1.
- **Haraway, Donna. 2002.** „Manifest kyborgů: Věda, technologie a socialistický feminismus ke konci dvacátého století.“ Pp. 51-58 In *Sborník prací Fakulty sociálních studií brněnské univerzity – Sociální studia 7*. Ed. Barša, Pavel. Brno: FSS MU.
- **Kennedy, Helen. 2006.** „Beyond anonymity, or future directions for internet identity research.“ Pp. 859-876 in *New Media & Society*, r. 8, č. 6.
- **Navrátilová, Jolana. 2002.** „Donna Haraway a útok na jednotu bez různosti.“ Pp. 59-66 in *Sborník prací Fakulty sociálních studií brněnské univerzity – Sociální studia 7*. Ed. Barša, Pavel. Brno: FSS MU.
- **Thurlow, Crispin. 2007.** "Fabricating youth: New-media discourse and the technologization of young people." In *Language in the Media: Representations, Identities, Ideologies*. Ed. Johnson, Sally – Ensslin, Astrid. London: Continuum.

7. přednáška

Nové technologie, politika a moc

Povinná četba:

- **Dahlberg, Lincoln. 2001.** „Democracy via cyberspace: Mapping the rhetorics and practices of three prominent camps.“ Pp. 157-177 *New Media & Society*, r. 3, č. 2. (20 stran, anglicky).

Ilustrace:

- **Barlow, J. P. 1996.** *A Declaration of the Independence of Cyberspace*. Electronic Frontier Foundation. <http://homes.eff.org/~barlow/Declaration-Final.html> (2.3.2006)

Doplňující četba:

- **Bentivegna, Sara. 2002.** „Politics and New Media.“ Pp. 50-61 in *Handbook of New Media*. Ed. Lievrouw, Leah. A. - Livingstone, Sonia. London - Thousand Oaks - New Delhi: SAGE Publications.
- **Kahn, Richard – Kellner, Douglas. 2003.** „Internet Subcultures and Oppositional Politics.“ In *The Post-subcultures Reader*. Ed. Muggleton, David. London: Berg.
- **Kroker, Arthur – Weinstein, Michael A. 2001.** *Data Trash - The Theory of Virtual Class*. Montreal: New World Perspectives. Strany 4-26 (22 stran, anglicky).
- **Stanley, Woody J. – Weare, Chrostopher. 2004.** "The Effects of Internet Use on Political Participation: Evidence From an Agency Online Discussion Forum." Pp. 503-527 in *Administration & Society*, r. 36, č. 5.

8. přednáška

Nové technologie a veřejnost

Povinná četba:

- **Habermas, Jürgen. 2000.** Strukturální přeměna veřejnosti. *Filosofia*. Strany 231-244, 254-280, 281-298.

Doplňující četba:

- **Dahlberg, Lincoln. 2001.** „Computer-Mediated Communication and The Public Sphere: A Critical Analysis.“ In *Journal of Computer-Mediated Communication* 7 (1) October 2001. <http://jcmc.indiana.edu/vol7/issue1/dahlberg.html> (20.4.2006)
- **Downey, John - Fenton, Natalie. 2004.** "New media, counter publicity and the public sphere." Pp. 185-202 *New Media & Society*, r. 5, č. 2.
- **Kellner, Douglas. 1997.** „Technopolitics, the Public Sphere, and New Technologies.“ Pp. 15-32 in *Research in Philosophy and Technology*, r. 16.
- **Papacharissi, Zizi. 2002.** „The Virtual Sphere: The Internet as a Public Sphere.“ Pp. 9-27 in *New Media & Society*, r. 4, č. 1.

9. přednáška

Nové technologie a komunita

Povinná četba:

- **Jankowski, Nicholas W. 2002.** „Creating Community with Media: History, Theories and Scientific Investigations.“ Pp. 34-49 in *Handbook of New Media*. Ed. Lievrouw, Leah – Livingstone, Sonia. London: SAGE.

Ilustrace:

- **Pilátová, Markéta. 2006.** „Brazilská webová horečka.“ Pp. 19 in *Respekt* č. 17.

Doplňující četba:

- **Fung, Anthony. 2002.** „Identity politics, resistance and new media technologies: A Foucauldian approach to the study of the HKnet.“ Pp. 185-204 in *New Media & Society*, r. 4, č. 2.
- **Chesher, Chris. 1994.** „Colonizing Virtual Reality: Construction of the Discourse of Virtual Reality, 1984-1992.“ *Cultronix*, Vol. 1, Issue 1.
<http://eserver.org/cultronix/chesher/> (14.2.2005)
- **Nie, Norman H. 2001.** "Sociability, Interpersonal Relations, and the Internet: Reconciling Conflicting Findings." Pp. 420-435 in *American Behavioral Scientist*, r. 45, č. 3.
- **Rheingold, Howard. 1993.** „Introduction.“ In *The Virtual Community: Homesteading on the Electronic Frontier*. Reading: Addison-Wesley.
<http://www.rheingold.com/vc> (9.5.2006)

10.přednáška

Informační / postmoderní / postindustriální / síťová společnost

Povinná četba:

- **Webster, Frank. 2002.** „The Information Society Revisited.“ Pp. 22-33 in *Handbook of New Media*. Ed. Lievrouw, Leah – Livingstone, Sonia. London: SAGE.

Doplňující četba:

- **Castells, Manuel. 2000.** „Materials for an explanatory theory of the network society.“ Pp. 5-24 in *Journal of Sociology*, r. 51, č. 1.
- **Crawford, Susan. 1983.** „Information Society – Origin and Development of a Concept.“ Pp. 380-385 in *Bulletin of the Medical Library Association*, 1983 Oct, 71.
- **Van Dijk, Jan. 1999.** „The one-dimensional network society of Manuel Castells.“ Pp. 127-138 in *New Media & Society*, r. 1, č. 1.
- **Duff, A.S. 1998.** "Daniel Bell's theory of the information society." Pp. 373-393 in *Journal of Information Science*, r. 24, č. 6.
- **Goodwin, Ian - Spittle, Steve. 2002.** „The European Union and the information society: Discourse, power and policy.“ Pp. 225-249 in *New Media & Society*, r. 4, č.2.
- **Olsson, Tobias – Sandström, Håkan – Dahlgren, Peter. 2003.** „An Information Society for Everyone?“ Pp. 347-363 in *Gazette*, Aug 2003.